

בעיות עם וארץ ב"יהדות זמננו", שנתון לעיון ולמחקר

השלכותיה, של תורה זו, ש"היהודים בטוחים רק בעולם בלתי-אידיאולוגי ואוניפורמי, ולכן מסירות היהודים לרעיון של מהפכה עולמית, למסורת הפוליטית המרכזית של האוניברסאליזם, מזיקה ליהודים עצמם והיא כמעט מעשה התאבדות מבחינתם".

המאמרים האחרים הם של בנימין הלפרין — „קווי יסוד בהתייחסות יהודי ארה"ב למדינת ישראל"; „שמואל אלמוג — על עם וארץ בלאומיות היהודית המודרנית; **היום אבני** — הטריטוריאליזם, התיישבות טריטוריאליסטית וההתיישבות הציונית ומאמרים של משה ליסק, ישראל גוטמן („על הכחשת השואה") וחיים שצקר.

הלפרין קובע „שהתגברות רגש הסולידריות היהודית לרגל מלחמת ששת הימים, והתגובה העזה והרחבה של הגולה להתקפה על ישראל, שורשן בהתעוררות תודעת השואה הרדומה של יהודי התפוצות". ההתקרבות של יהודי ארה"ב לישראל, לפי הלפרין, נובעת דווקא מהשגיהם המופלאים בתחום האזרחי-המדיני והחברתי-התרבותי. אף-על-פי-כן לא הוליכו ההתבוללות הלשונית-תרבותית וההצלחה החמרית לידי ניתוק והתכחשות להווייתם היהודית. מכיוון שהרת ומצוותיה תופסות רק מקום מועט בחיי היהודים האמונים עלי התרבות הכללית, ממלאה מדינת ישראל את החלל הריק של זיקתם היהודית. אשר לעתיד, ניחושו של

זהו כרך א, תשמ"ד, לשנתון, שהופיע מטעם המכון ליהדות זמננו של האוניברסיטה בירושלים. המכון, שד"ר משה דייוויס עומד בראשו, פירסם לשעבר קונטרסי-מחקר חשובים בעריכתו הראשית. קונטרסים אלה, רובם על מצבם הדימוגרפי, החברתי, והמדיני של קבוצי ישראל בעולם, היו פרי ההרצאות של החוג לידיעת עם ישראל בתפוצות בבית נשיא המדינה.

העורכים מנמקים את הצורך בשנתון כדי „לבחון את השינויים העוברים על העם היהודי מתוך שיתוף-פעולה בין-תחומי... השנתון... מבקש למלא חלל זה בהתבססו על נסיון במחקר ובהוראה שהצטבר במכון ליהדות זמננו באוניברסיטה העברית במשך עשרים וחמש השנים האחרונות".

תוכן הענינים הוא עשיר ומגוון וכולל ארבעה מדורים. כמדור הראשון, עיונים, מאמרים שכל אחד ראוי לדיון ולתגובה. המאמר הראשון, „שאלת היהודים בועידת השלום — 1946" מאת יעקב טלמון, התפרסם בשעתו ב"מצודה" היו, שהופיעה בתש"ח בהוצאת „אררט", לונדון (בטעות נקרא שם העורך בהערה בסוף המאמר — שלמה ראבידוביץ, במקום שמעון).

ארתור הרצברג מתייחס במאמרו הקצר לדעותיו של יעקב טלמון של טיעוניו „שערכים אוניברסליים יוכלו אף הם עצמם לשמש לא כאמצעי לשיחרור האדם, אלא כדרך לשעבדו". הרצברג מציין את מסקנותיה, או

ראשוניות"; יואל פולסהיים – „מיפקד האוכלוסין כמקור למספר היהודים בברית המועצות“; פאול גליקסון – „מחקרים בדמוגרפיה יהודית – ביבליוגרפיה מסוגת לשנים 1981-1982“.

במדור האחרון, **ספרים רשימות** בקורת על ספרו של **שמואל אלמוג**: **ציונות והיסטוריה – לני יחיל**; **הפאזיוס האיטלקי, מוסוליני ויחסם ליהודים – ישראל גוטמן** (על ספרו מאיר מיכאליס); **שני ספרים אנטי ציוניים – מנחם קאופמן** (על ספריהם של איכר וילסון וקנת רי ביין); **דוד שערני: גירוש קפריסין 1946-1949 – דב לוי**; **ארגונה הפנימי של יהדות גרמניה בין שתי מלחמות העולם – אברהם מרגליות** (על ספרו של מכס פ. בירנבאום); **מררכי אלטשולר: הייבסקציה בברה"מ 1918-1930, בין לאומיות לקומוניזם – מתתיהו מינץ**.

בסוף הקובץ רשימת אירועים בעולם היהודי בתשמ"ב, הכין: יהויקים כוכבי; רשימת המשתתפים ותקצירים באנגלית העורך: ישראל גוטמן; מערכת: שמואל אלמוג, מנחם קאופמן. מזכיר המערכת: יחיעם וייץ.

ח. **בן-שלמה**

הלפרין הוא, שאין לצפות לשאיבה במישרין מן היצירה בארץ בגלל הניכור הלשוני וכן גם בגלל השוני – ואף המנוגד – בסגנון החיים בארץ („במידה שקיים בכלל סגנון אחיד“) ואורח-החיים של אמריקה היהודית („שגם הוא נתון כיום במבוכה ובלבול“).

סוף המדור „דברי מחקר“ מכיל מאמרים שעיקרם מאורעות ושאלות הכרוכים ביסוד המדינה. המשתתפים, אמנון נצר, דליה עופר, יהודה באאור („צעדות המוות – יאנואר-מאי 1945“), יוסף הלר, מנחם קאופמן, שלמה נצר ויצחק גיל-הר – „שאלת הפרדת עבר הירדן המזרחי מארץ ישראל – זווית ראייה אחרת“ במחקרו מגלה המחבר, שמדיניות ההפרדה של עבר הירדן מארץ ישראל נתגבשה במלחמת העולם הראשונה. אמנם מבחינה משפטית נכללה עבר הירדן במסגרת המנדט הארצישראלי, אך גורלה המדיני נחתך מאז התחייבה אנגליה להקים בגבוליה ישות ערבית.

במדור „דמוגרפיה“ מאמרים רבי-ענין אלה: עוזיאל שמלץ – „הקיבוצים“ היהודים בעולם – מגמות והתפתחויות דמוגרפיות“; סרגו רלה-פרגולה – „הגירה לישראל מארצות מערביות – תוצאות ניתוח